

DIÀLEGS DIVERGES

Jornades de benestar social 2007-2008

pels drets humans i la inclusió social

La Llei dels drets i les oportunitats de la infància i l'adolescència

Sessió de treball de l'Espai de Reflexió
a l'Entorn de la Infància i l'Adolescència

SC+

Ajuntament
de Santa Coloma
de Gramenet

Generalitat de Catalunya

Diputació
Barcelona
xarxa de municipis

Pla Local per a la
**INCLUSIÓ
SOCIAL**

EREIA
SANTA COLOMA DE GRAMENET

Espai de Reflexió a l'Entorn
de la Infància i l'Adolescència

DIÀLEGS

Índex

1. El Diàleg sobre la Llei de la infància i l'adolescència	4
2. L'avantprojecte de Llei dels drets i les oportunitats de la infància i l'adolescència	5
3. Els interrogants al voltant de la Llei	8

El Departament d'Acció social i ciutadania de la Generalitat està impulsant la redacció del Projecte de Llei d'infància a Catalunya. Amb aquesta llei es pretén comptar amb una norma que abasti tota la legislació catalana sobre infància, ara mateix dispersa, regulant tant l'àmbit de la infància en situació de desemparament o en risc, com el de la resta d'infants.

Per aquest motiu, la llei preveu, per primera vegada de manera normativa, un marc de coordinació i cooperació institucional per atendre les situacions de risc social de la població infantil i adolescent en general, i de cadascun dels nens, les nenes i els adolescents en particular.

L'ajuntament de Santa Coloma de Gramenet i L'Espai de Reflexió a l'Entorn de la Infància i l'Adolescència han coincidit en l'opinió que era necessari, en aquests moments, exposar aquesta informació en detall, i en un marc proper als i les professionals de la ciutat.

Per aquests motius, a Santa Coloma de Gramenet s'ha obert un debat per recollir les reflexions i les propostes d'aquells que treballen directament en l'àmbit de la infància en risc a la ciutat.

2

3

1. El Diàleg sobre la Llei de la infància i l'adolescència

El 6 de juny de 2008 va tenir lloc al Museu Torre Balldovina la tercera jornada de «Diàlegs pels Drets humans i la inclusió social» dins de les Jornades de Benestar social 2007-2008.

Donada la trajectòria reconeguda de l'Espai de Reflexió a l'Entorn de la Infància i l'Adolescència (EREIA) al voltant de la infància en risc a Santa Coloma de Gramenet, es va definir una sessió de treball i intercanvi promoguda conjuntament amb el Pla Local per a la Inclusió Social.

L'EREIA neix l'any 1994 a partir de la necessitat de coordinació detectada per un grup de professionals que treballaven en aquest àmbit. Al llarg dels anys aquesta iniciativa ha esdevingut un espai estable on els i les professionals de Santa Coloma cerquen estratègies comunes de cara al treball diari. L'abordatge de les problemàtiques més rellevants s'ha vingut realitzant per mitjà de jornades i sessions de treball periòdiques.

En aquesta ocasió, s'ha celebrat un Diàleg que emmarcà una de les sessions de treball de l'EREIA, amb l'objectiu de reflexionar plegats sobre la futura Llei d'infància de Catalunya.

L'acte estava adreçat, principalment, als i les professionals que treballen amb infants i/o adolescents a la nostra ciutat i a totes aquelles persones interessades en conèixer les novetats que preveu l'avantprojecte de Llei.

En aquesta sessió, es va comptar amb la presència de membres de les següents entitats i organismes, la majoria dels quals pertanyen a l'espai EREIA:

- Centre de Salut Mental Infantil i Juvenil (CSMIJ)
- Centre Obert Germina
- Centre Obert Moisès
- Centre Obert Rialles
- Defensor del ciutadà
- Delegat d'Atenció al Menor (DAM), Justícia juvenil
- Dep. d'Atenció a les famílies, Ajuntament de Santa Coloma de Gramenet
- Equip d'Atenció a la Infància i l'Adolescència (EAIA)
- Equip de Mediadors (EII)
- Grup municipal Partir Popular
- Hospital de Dia Adolescents (HDA)
- Projecte Anem i tornem a l'escola
- Projecte XICS Santa Coloma de Gramenet
- Rellotge XXI
- Servei d'Educació i infància, Ajuntament de Santa Coloma de Gramenet
- Servei de Benestar Social, Ajuntament de Santa Coloma de Gramenet
- Xarxa de transmissió de valors

El Diàleg fou inaugurat pel Sr. Carlos Andreu Gracia, regidor adjunt de Benestar Social. El Sr. Andreu aprofità l'avinentsa per expressar el reconeixement de l'Ajuntament de Santa Coloma de Gramenet a l'EREIA, com a espai legítim per treballar a la ciutat de cara a la inclusió social de la infància més desafavorida.

A continuació, el Sr. José A. Molina Galán, membre de la Comissió Permanent de l'EREIA es féu càrrec de presentar els continguts i la metodologia de la sessió. Tot seguit, donà pas a la ponència «La Llei dels drets i les oportunitats de la infància i l'adolescència» impartida pel Sr. Carlos Villagrasa Alcaide.

El Sr. Villagrasa és professor titular de Dret Civil de la Universitat de Barcelona, magistrat de l'Audiència Provincial de Barcelona, President del comitè acadèmic i organitzador del 3r Congrés Mundial sobre els drets de la infància i l'adolescència. També és membre del Comitè de persones expertes que han col·laborat en la redacció de l'avantprojecte de la Llei d'infància de Catalunya.

La intervenció del Sr. Villagrasa girà entorn dels fonaments d'aquesta futura Llei, entenent que es tracta del marc de referència que ha de configurar el model d'atenció a la infància i les polítiques en favor dels infants.

En el present document recollim un resum de la ponència, les previsions i els principis essencials amb les novetats més importants que preveu l'avantprojecte de Llei, conjuntament amb les reflexions i aportacions dels assistents durant el debat que es va obrir després de l'exposició del Sr. Villagrasa.

2. L'avantprojecte de Llei dels drets i les oportunitats de la infància i l'adolescència

La Convenció de les Nacions Unides sobre els drets de l'infant estableix quatre principis bàsics: el principi de no discriminació, l'interès superior de l'infant, el dret al desenvolupament integral i el respecte a l'opinió de l'infant. Les actuacions públiques en matèria de promoció, atenció i protecció de la infància s'hauran d'ajustar d'acord amb aquests grans principis rectors.

Catalunya fou la primera comunitat autònoma que legislà sobre infància, però en l'actualitat aquest legislació es troba molt fragmentada i dispersa. Amb la nova Llei es pretén aportar claredat i unificar la normativa des d'una visió no paternalista dels infants, considerant-los com titulars de drets i responsabilitats.

L'interès superior de l'infant i de l'adolescent esdevé el principi inspirador de les actuacions públiques i de les decisions i actuacions que els concerneixen. Bé siguin adoptades i dutes

Font: Arxiu Municipal

Font: Arxiu Municipal

Font: Arxiu Municipal

- **model nou de protecció**, mitjançant un sistema descentralitzat que es fonamenta en la distinció entre situacions de risc i desemparament.
- millora dels **procediments administratius de protecció**, destinats a disminuir o eliminar la situació de risc, amb la col·laboració dels progenitors.
- **límits a l'oposició judicial a resolucions de protecció**, per conjugar els interessos de l'infant o adolescent amb els dels seus progenitors.
- **acolliment professional**, com a nova modalitat d'acolliment familiar
- **acolliment preadoptiu**, a través de la via administrativa i sense necessitat de consentiment dels progenitors.
- **programes de suport dels joves tutelats**, per fomentar l'emancipació, la independència i l'autonomia personal dels o les joves.

a terme pels progenitors, les persones tutores o guardadores, per les institucions públiques o privades encarregades de protegir-los i d'assistir-los o per l'autoritat judicial o administrativa.

La llei s'organitza en set títols:

- El primer inclou les disposicions generals i els principis rectors de la llei.
- El segon fa referència als drets dels infants i adolescents així com les garanties pel seu exercici.
- El tercer desenvolupa els mecanismes de participació de la infància, així com la figura de la persona defensora dels drets de la infància.
- El quart es refereix a l'àmbit competencial de les diferents administracions i als mecanismes de coordinació.
- El cinquè estableix els diferents serveis dirigits a la infància i les seves famílies, així com les seves funcions.
- El sisè descriu els mecanismes jurídics implicats en la situació de risc i de desemparament.
- El setè estableix les infraccions i les sancions administratives que es deriven del no compliment de la llei.

Algunes de les novetats que preveu l'avantprojecte de llei són:

- fomentar **polítiques transversals**, avaluades des de la perspectiva dels infants i els adolescents.
- promoure la **participació** activa dels infants i adolescents en la vida pública.
- crear taules **territorials d'infància** que donin viabilitat a la coordinació i treball en xarxa de tots els o les professionals que treballen en temes d'infància.
- desenvolupar les actuacions necessàries per **prevenir** les situacions que són perjudicials per al benestar o el desenvolupament integral dels infants i adolescents.
- crear el Centre d'investigació i recerca sobre maltractaments infantils per tal de millorar la **protecció pública davant dels maltractaments**.
- **separar la persona maltractadora** del domicili familiar, prioritant les mesures que permetin l'atribució a l'infant o l'adolescent de l'habitatge familiar, i la determinació d'aliments a càrrec de la persona maltractadora.

Quins avantatges comporta la llei?

La llei es fonamenta en els principis de **l'interès de l'infant** i el **dret a ser escoltat**.

La llei posa l'accent en la **prevenció** de situacions de risc per mitjà d'un **Pla quadriennal 2009-2012** a desenvolupar per part dels ens locals.

La llei aposta per un **nou model de protecció** en el què es procura no separar l'infant del seu entorn familiar

Amb la llei es busca ampliar les possibilitats dels infants que romanen en centres residencials sense expectatives de vida en família, per mitjà de l'**acolliment professional**.

Amb la llei es crea la figura del **referent de cas** per tal de poder intervenir coordinadament i transversal, i fer el seguiment i l'avaluació posterior del cas.

Amb la llei es busca **evitar la victimització** secundària de l'infant per mitjà de diferents estratègies: impedit la confrontació visual amb l'agressor o realitzant una única declaració per no haver de repetir-la en els diferents judicis.

Amb la llei es pretén retallar els **terminis** en la disposició de resolucions i la seva aplicació, i assegurar que les **mesures** tinguin un **clar objectiu educatiu**.

Amb la llei es planteja donar **continuitat de mesures assistencials i programes** que acompanyin els joves que han estat tutelats, més enllà de la majoria d'edat.

Amb la llei es creen diferents **òrgans de participació**:

- les **taules territorials d'infància** a nivell comarcal, amb les funcions de coordinar administracions i institucions, aplicar el Pla quadriennal, i treballar prioritàriament els temes de salut, treball, joventut, gènere i interculturalitat.
- els **consells de participació dels infants** i adolescents a nivell municipal.

Amb la llei, l'**administració local** es considera el **primer nivell d'informació i assessorament** dels infants que ho necessitin. Aquests, podran demanar-les sense el coneixement dels seus pares.

Amb la llei es vol assegurar el dret dels infants a ser escoltats, per mitjà de l'aplicació del **principi d'audiència**, la creació de la figura del **procurador dels infants** i el reforç de l'**Adjunt del Síndic** de greuges.

Amb la llei es fomenta la **mediació** com a mecanisme de resolució de conflictes familiars.

Amb la llei es promou la creació de centres adaptats per als menors d'edat amb problemes de **salut mental**. També s'assegura el **dret a l'educació** dels infants durant els períodes de més de set **dies d'hospitalització**.

Sobre la **maternitat de les adolescents**, la llei determina que les noies de 16 o més anys podran decidir. En el cas de les menors de 16, s'escoltarà l'opinió dels pares i si no coincideixen un jutge determinarà si la noia està suficientment capacitada.

Pel què fa a la consideració de l'**absentisme escolar**, la llei distingeix entre desescolarització, absentisme breu, moderat o greu, i abandonament escolar.

La llei es vol assegurar en termes de **pressupost**. Altrament, es podria endarrerir la seva execució.

3. Els interrogants al voltant de la Llei

En el debat que va seguir a l'exposició del Sr. Villagrasa, les persones assistents a la sessió plantejaren un seguit d'interrogants que van donar lloc a les següents reflexions i aclariments.

COM NORMALITZAR LA MEDIACIÓ?

Tenim una manca de cultura sobre la mediació a l'hora de resoldre els conflictes. Per això cal potenciar i difondre la mediació comunitària. Però com fer-ho?

Hi ha propostes en les quals es preveu que hi hagi un **mediador en cada jutjat** de família i que la primera **sessió informativa** sigui de caràcter obligatori.

COM ENCAIXA EL NOU SISTEMA DE PROTECCIÓ DE L'INFANT AMB LES NOVES SITUACIONS DE VULNERABILITAT?

Hem de donar respostes a situacions que no havíem previst, com la poligàmia, la mendicitat infantil en famílies d'ètnia gitana nouvingudes o l'ablació.

En el nou sistema de protecció de l'infant es distingeix entre situacions de risc i situacions de desemparament, prioritant l'interès de l'infant i evitant separar-lo de la família sempre que sigui possible.

Així, amb els infants mendicants de famílies romaneses o búlgares, els Ens Locals faran una **resolució de risc** i realitzaran una primera intervenció, i si cal, una segona. D'acord amb la pràctica actual, el tercer cop que es detecti l'infant en aquesta situació es procedirà a fer una **resolució de desemparament** per part de la DGAIA.

8

ON QUEDEN ELS INFANTS I JOVES «INVISIBLES»?

Hi ha menors que no consten com a inscrits ni identificats enlloc. Per aquest motiu no poden ser destinataris de recursos i resulten «invisibles» davant de l'Administració. Aquesta situació s'agreuja en el cas dels adolescents magribins que es desplacen entre comunitats autònomes.

La nova llei de la infància té un **caràcter transversal i universal**. Per aquest motiu, abraça els infants domiciliats i també els que es troben de manera eventual en el territori.

MÉS COMPETÈNCIES MUNICIPALS VOL DIR MÉS RECURSOS?

Amb aquesta llei els governs municipals hauran de desenvolupar i aplicar més mesures de les que assumien fins el moment. Però de quins recursos es disposarà? Com s'aplicarà el concepte de «**corresponsabilitat**»?

La llei és un marc general; per quantificar els recursos s'haurà de desplegar un Reglament. Es preveu realitzar un Mapa de Recursos per tal de poder adequar els serveis a les característiques específiques de cada municipi i el nombre d'infants en risc.

I LA VEU DELS INFANTS?

En l'actualitat, només a partir dels 12 anys és obligatori fer constar l'opinió de l'infant, però no és vinculant.

Amb la nova llei, en l'aplicació del **principi d'audiència**, també s'haurà d'escoltar els menors de 12 anys.

La llei també preveu la creació dins de la DGAIA de la figura administrativa del **Procurador dels infants**, que rebrà les queixes dels infants tutelats.

Els infants, com a titulars de drets, també podran denunciar les Institucions si no els proveeixen dels recursos contemplats en la llei.

Font: Arxiu Municipal

9

